

Вершники (переказ)

Юрій Яновський

Подвійне коло

Битви між білогвардійцями, військами Червоної Армії, махновцями та петлюрівцями розгортаються неподалік Одеси, під Компаніївкою, у 1919 році. "Небо округ здіймалося вгору блакитними вежами".

Армія генерала Денікіна, очолювана Половцем Андрієм та загін петлюрівського кінного козацтва, командиром якого був Оверко Половець, зустрілися у поєдинку. Коли до Оверка підвели Андрія, між ними розпочався діалог. Тоді вперше згадується вислів батька, що потім постійно фігурує у новелі і є її головною ідеєю: "тому роду не буде переводу, в котрому браття милують згоду". За наказом Оверка Андрія вбили.

Старий Половець ходить по берегу моря і виглядає в бінокль, подарований Андрієм. Він помітив шаланду. Після того як моряки причалили, відбувся діалог, що розпочався шифром:

— Чи є у вас скумбрія зелена?"

— А вам ночі мало?" "

Батька повідомили, що його син Іван, червоноармієць, б'ється з білогвардійцями.

Оверко сидів на землі з розкряною головою. До нього, з револьвером у руці, підійшов брат Панас. Незабаром на коні під'їхав наймолодший Половець, чотирнадцятирічний Сашко. Оверко докоряв "душогубцем махновським" і, як і Андрій, згадував батькові слова. Його смерть "вилетіла з Панасового маузера".

Щоб не пропустити чужих, старий Половець постійно вартував море. Знову причалили солдати. Це також свої.

Панас похоронив братів. Ішов рясний дощ, і, здавалося, що махновець слізно плаче біля могил. Тоді, під червоним прапором, з'явився загін інтернаціонального полку на чолі з Іваном Половцем. Махновці швидко здалися, Панас зустрівся віч-на-віч зі своїм братом та його комісаром Герттом. Дехто з полонених намагався втекти, тоді їх, за наказом Івана, розстріляли з кулеметів. Панас згадав слова батька, потім прокляв брата і вистрілив собі в рот.